

Forarbeid

Masteroppgave i arkitektur NTNU 2016

Et boligprosjekt i Skogn - fortetting i sentrum av en bygdeby

Åsvegen - hovedgaten i Skogn sentrum

Sentrumsparken bør bevares og styrkes

Mennesker bør ha tilgang til gode møteplasser og uterom

Sammendrag

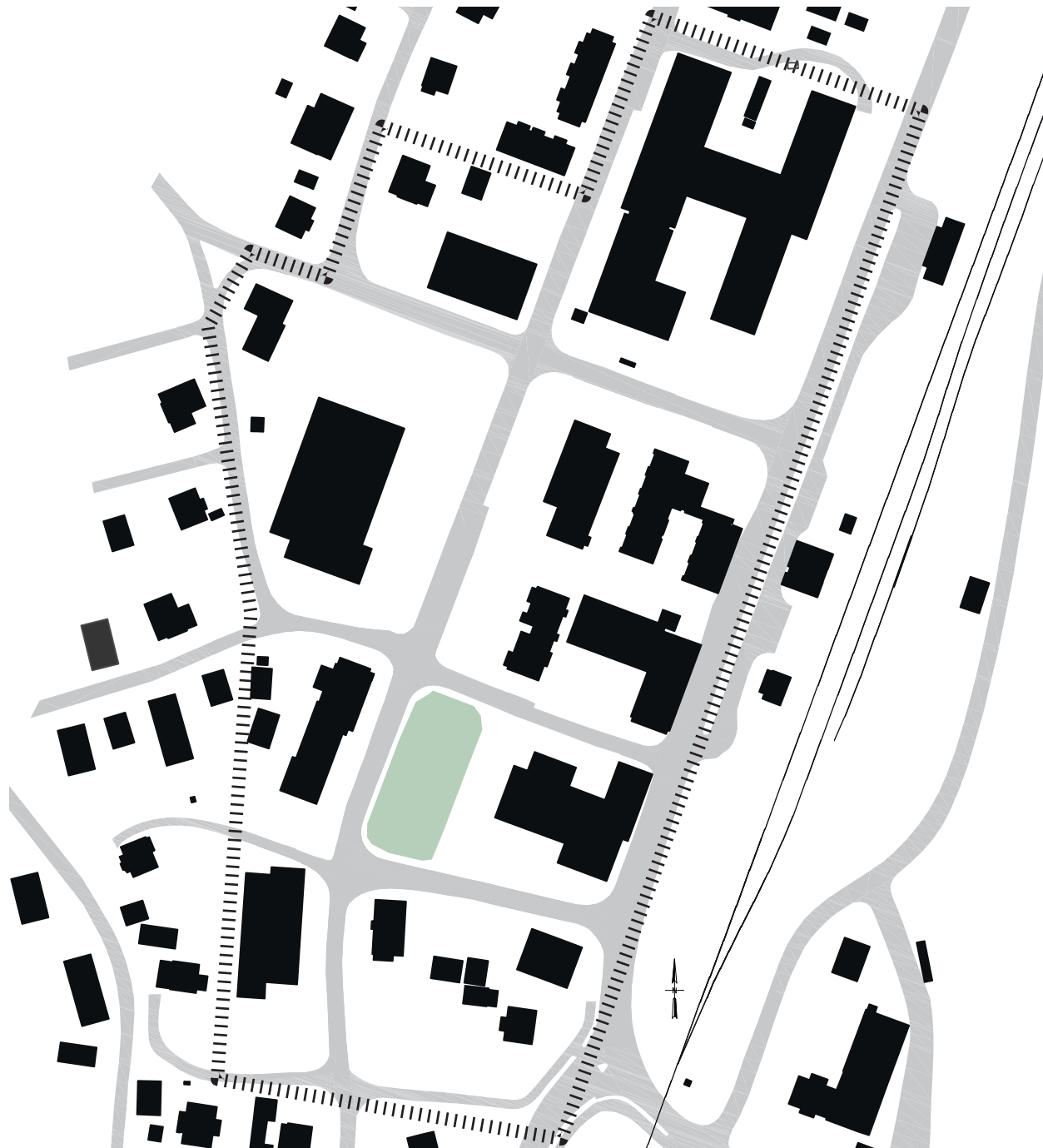
Tema for oppgaven er bærekraftig boligprosjektering på et tettsted i en bygd i Norge. Oppgaven skal vise en mulig løsning på hvordan en kan fortette med boliger på en tomt i en bygdeby. Som kontekst for oppgaven har jeg valgt Skogn sentrum i Nord-Trøndelag.

Premissgivende faktorer for valg av løsninger er råd og tema, som kommer frem i det nasjonale forbildeprogrammet Framtidens bygder. Framtidens bygder har som mål å vise praktiske eksempler på bærekraftig tettstedsutvikling i bygdenorge, med fokus på klima og miljø. Framtidens bygder ble startet opp i 2012 og dekker et bredt spekter av problemstillinger i debatten rundt bærekraft og miljøtiltak.

Opgaven har som intensjon å undersøke et utvalg av disse problemstillingene:

- Arkitektur som ivaretar krav til lave klimautslipp
- Bruk av tre
- Kompakt bygging
- Sykkel og gange har førsteprioritet
- Bevaring eller gjenbruk av eksisterende bygg

I første del av oppgaven skal det velges en tomt. Innenfor den valgte tomten skal det vises et boligprosjekt med tilhørende infrastruktur som; uteoppholdsarealer, oppbevaring og parkeringsløsninger.

Kart over Skogn sentrum - kjernen ligger innenfor stiplet linje - Målestokk 1: 2000

Innhold

Bakgrunn	1
Oppgaven	2
Valg av tettsted	3
Stedet	4
Vurdering av tomtevalg	5
Program	9
Arbeidsmetode	10
Fremdriftsplan	11
Innlevert materiale	12
Kilder	13

Bakgrunn

Oppgaven er valgt ut fra et ønske om å jobbe med et boligprosjekt, med bakgrunn i ett av hovedtemaene som det har vært fokusert på i det nasjonale forbildeprogrammet Framtidens bygder (valgt tema er merket med uthevet skrift i kursiv).

Målet med Framtidens bygder er å vise i praksis hvordan man kan planlegge og bygge på mindre steder på en måte som er med på å bringe Norge i retning av et klimanøytralt samfunn.

I de senere årene har det vært mye fokus på hvordan byene kan bli mer klimavennlige, mens småstedene ikke har blitt viet samme oppmerksomhet. Det var i ferd med å feste seg et inntrykk av at man må bo i byen for å være klimavennlig. Men om man lever og arbeider på bygda burde mulighetene kunne være vel så gode.

Programmet har hatt fokus på fire hovedtema:

- *Areal og transport: Bidra til bærekraftig arealplanlegging gjennom fokus på fortetting og bygging der folk bor, effektiv infrastruktur, tilrettelegging for nullutslippsløsninger for transport, bevaring av verdifull natur og fremheving av stedlige kvaliteter*
- ***Byggeri: Skape arkitektur og byggeprosesser som ivaretar krav til lave klimautslipp, har høye miljøambisjoner og lavt energibehov. Bruke tre og kortreiste materialer, innovative løsninger, foredling av lokale ressurser, tilpassing til morgendagens klima, kompakt bygging, sambruk av arealer og gode uterom***
- *Energi: Stimulere til økt bruk av fornybar energi, nytenkende energiløsninger, utnyttelse av lokale ressurser og naturgitte forutsetninger*
- *Bokvalitet og attraktivitet: Sikre gode opplevelser, innbydende møtesteder og uterom, promotering av lokale kvaliteter og tradisjoner, og økt bruk av lokale ressurser*

”Dersom Norge skal nå sine målsettinger om kutt i klimagassutslippene må også bygdene blir mer klimasmarte”

Framtidens bygder

Ti utvalgte småkommuner har siden 2012 deltatt i det nasjonale forbildeprogrammet Framtidens bygder i regi av Norske arkitekters landsforbund, ZERO og TreFokus. På årets Zerokonferanse overrakte ordførerne fra Framtidens bygder sine råd og erfaringer til stortingspolitikere.

Her er de ti rådene:

- *Stedsutviklingen bør skje i aktivt samspill mellom kommune, næringsliv og innbyggere*
- *Politikerne må ha en klar visjon*
- *Klima- og miljømålene må tallfestes og være målbare*
- *Befolkningsveksten må skje i sentrum, ikke utenfor*
- *Viktige hverdagsfunksjoner bør samlokaliseres*
- *Sykkel og gange må prioriteres høyst*
- *Eksisterende bygg bør oppgraderes og gjenbrukes i stedet for å bygge nytt*
- *Bygg i tre eller andre klimavennlige materialer*
- *Sats på lokal, fornybar energiproduksjon*
- *Bytt ut fossil energi i bygg og bilpark*

Oppgaven

Byggsektoren står for omkring 40 % av det norske energiforbruket. Globalt står sektoren for en om lag likestor andel av klimagassutslippene. Lavere energibruk og produksjon av energi på byggene våre er en viktig nøkkel i kampen mot klimaendringene, og helt avgjørende på veien mot nullutslippssamfunnet.

zero.no/bygg

Problemstilling

Hvordan kan en lage et boligprosjekt i Skogn sentrum, med fokus på ett av temaene som er beskrevet i det nasjonale forbildeprogrammet Framtidens bygder?

Intensjon

Det skal utarbeides forslag til et boligprosjekt, på en tomt, innenfor sentrum i Skogn.

Premisser

Første del av oppgaven vil være å velge en tomt. Det forutsettes at oppgaven ikke vil måtte ta hensyn til gjeldende kommuneplaner eller reguleringsplaner, men kan styres ut fra egne analyseresultater. Oppgaven skal ikke være en byplanoppgave, men et boligprosjekt på en tomt i en bygdeby.

Faglig fokus

Fokus for oppgaven skal være å ”skape arkitektur og byggeprosesser som ivaretar krav til lave klimautslipp, har høye miljøambisjoner og lavt energibehov. Bruke tre og kortreiste materialer, innovative løsninger, foredling av lokale ressurser, tilpassing til morgendagens klima, kompakt bygging, sambruk av arealer og gode uterom”.

Avgrensing

Ved en eventuell bevaring av eksisterende bebyggelse på valgt tomt, vil oppgaven kun svare på arealbruken og funksjonene i disse byggene. Prosjekteringsfokuset skal ligge på ny bebyggelse.

Valg av tettsted

For å gi boligprosjektet en lokalitet og en kontekst, som også kunne blitt utforsket i forhold til de andre temaene og rådene fra Framtidens bygder, ønsket jeg å ta utgangspunkt i et sted kunne ha vært en deltaker i forbildeprogrammet. Både ut fra størrelse i antall innbyggere og at det kan defineres som en bygd med en kjerne som lett gjenkjennes som bygdens tettsted. Følgende kommuner har deltatt i forbildeprogrammet: Brekstad, Kvitseid, Fosnavåg, Engesland, Flakstad, Mosjøen, Iveland, Norddal, Harestua, Rakkestad.

Jeg ønsket også at stedet skulle være mulig å nå med tog som transportmiddel, og at reisetiden fra Trondheim ikke skulle være mer enn to timer.

Det finnes flere slike tettsteder rundt Trondheim. Valget falt på Skogn sentrum, delvis på grunn av nærheten til Jernbanestasjonen, men også fordi jeg mener det er et sted med potensial for fortetting av flere av sine sentrumsnære tomter. Stedet er også relevant for flere av de nevnte tema og råd fra forbildeprogrammet.

Stedet

Skogn er en bygd i Levanger kommune, som ligger i Nord-Trøndelag. Grensene er sammenfallende med det tidligere Skogn prestegjeld, som bestod av sognene Alstadhaug, Markabygd og Ekne.

Skogn utgjør 340 km² i de sentrale delene av kommunen, og strekker seg i en spiss ca. 40 km østover fra Trondheimsfjorden til innsjøen Feren. Det bor ca. 1950 innbyggere i tettstedet Skogn sentrum.

Skogn er en del av det som kalles ”de inntrønderske flatbygdene” og er blant de fremste jordbruksområdene i landet. Skogn sentrum er et viktig lokalsenter for et betydelig omland.

Kommunikasjonsmessig har Skogn gunstig beliggenhet i forhold til jernbane og bussruter.

Fylkesvei 754 er hovedinnsfartsveien til selve sentrum. Denne veien, sammen med Nordlandsbanen utgjør en tydelig avgrensning av selve sentrum i østlig retning. Tettstedsutviklingen har i hovedsak funnet sted vest for denne, mens tilbud som skoler, idrettshall, idrettsanlegg, svømmehall, forsamlingshus m.m. er lokalisert øst for jernbanesporet.

Fra sentrum er det gang- eller sykkelavstand til disse viktige hverdagsfunksjonene. Gang- og sykkelvegnettet er til dels bra utbygd, men en stor mangel i denne

Over: Kart fra Levanger og Verdal Samkommune - Målestokk 1: 150 000

Under: Foto av Skogn stasjon (jernbanenet.no)

infrastrukturen er planfri kryssing av Nordlandsbanen.

Hovedtyngden av arbeidsplassene i dette distriktet, utenom i jordbruket, er tilgjengelig via Trønderbanen. Den største konsentrasjonen av arbeidsplasser, som kan nås innenfor 30 minutters reisetid med tog, er industriarbeidsplassene på Verdal og Sykehuset i Levanger. Nærmest Skogn sentrum ligger Norske skog sin papirfabrikk på Fiborgtangen,

Vurdering av tomtevalg

”De nye klimavennlige bygdebyene har flere fellestrekk. Politikerne har klare visjoner, og arbeidet med stedsutvikling skjer i aktivt samspill mellom kommune, næringsliv og innbyggere. Det satses tungt på utviklingen i sentrum, og det er også her befolkningsveksten skjer. Når flere folk bor tett på både skole, jobb og det de trenger i hverdagen, får også bilen en mindre sentral rolle”

Framtidens bygder

Med bakgrunn i at fortetting bør skje i sentrum, ønsker jeg å finne en tomt som ligger innenfor det området som kan betraktes som sentrumskjernen. Etter mitt skjønn er dette arealene vest for fylkesveien, fra Åsvegen 7 i nord til Åsvegen 17 i sør. De arealene jeg definerer som sentrumskjernen er vist innenfor det svarte polygonet på kartet side seks. Arealene i randsonene utenfor sentrum, mot nord, vest og sør, består av boligbebyggelse. Denne bebyggelsen har en typologi bestående hovedsaklig av eneboliger og annen småhusbebyggelse, med forholdsvis store tomter.

En generell betraktning om gatebildet i Skogn sentrum, er at bakken består av store asfalterte flater og det er utydelige overganger mellom gate og tomt. Spesielt mot den mest sentrale gaten, Åsvegen, virker området utflytende og det er kun noen få steder som oppfattes som et byrom for opphold av mennesker og ikke biler. Mot fylkesveien ligger bebyggelsen som en tydelig vegg og en klar avgrensning mot vegen. Et viktig byrom for mennesker i Skogn er sentrumsparken.

Innenfor sentrumskjernen er det flere tomter som synes aktuell for fortetting. En utfordring er at flere av tomtene har en plassering av bebyggelsen som gjør at

det er vanskelig å fortette, uten å rive eller gripe inn i eksisterende bebyggelse. Flere har en lav fortettningsgrad i forhold til antall boliger per dekar.

Første del av oppgaven vil være å velge tomt for et nytt boligprosjekt. I følgende gjennomgang, listes opp de tomtene som ligger innenfor det området jeg mener er aktuelt for videre analyser med hensyn til tomtevalg.

Åsvegen
Viktig intern
sentrumsgate

Åsvegen 8
Næring -NTE
En etasje

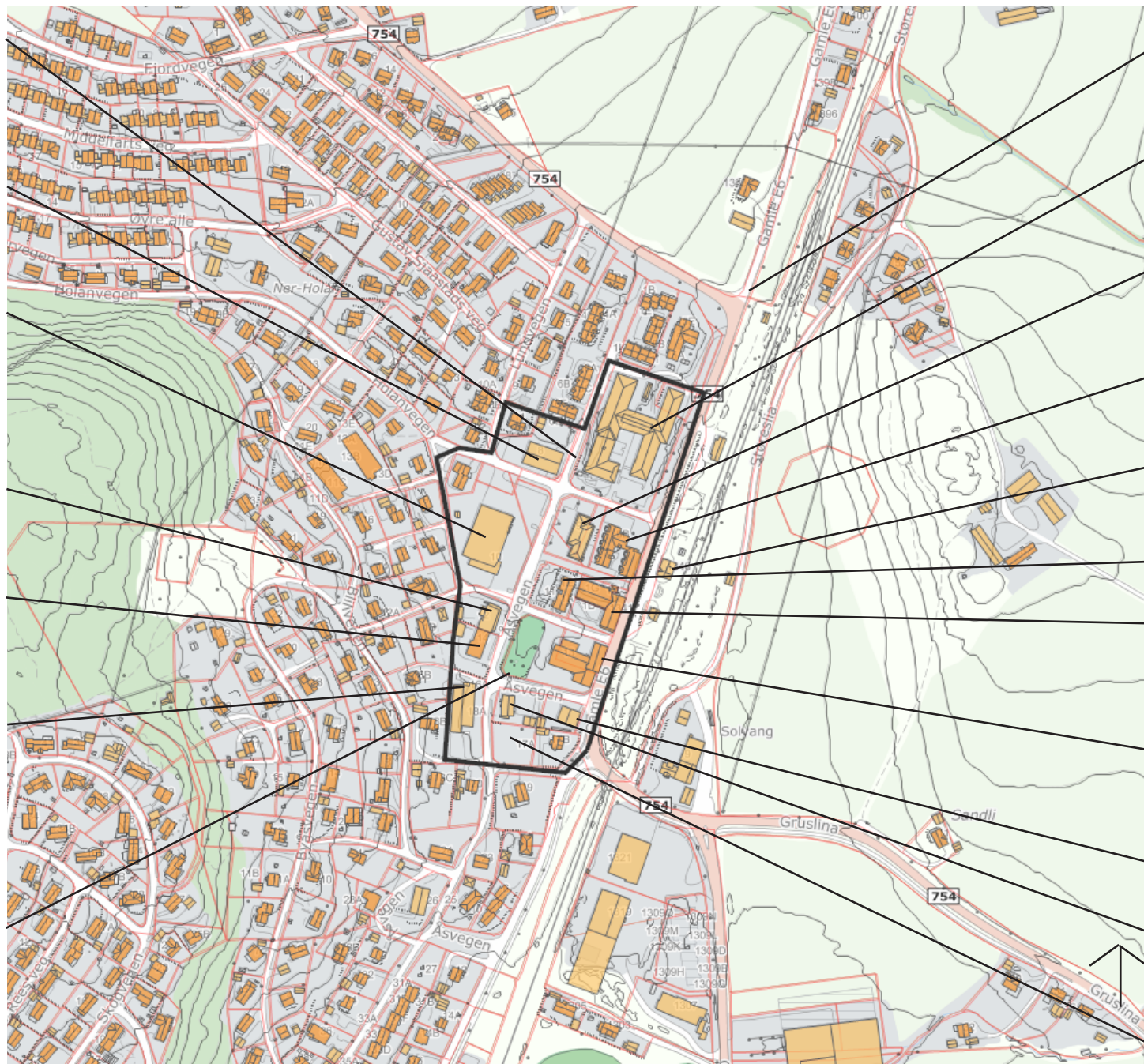
Åsvegen 10
Næring - Coop Prix
En etasje

Åsvegen 12
Kombinert bolig
og næring
To etasjer

Åsvegen 14
Kombinert bolig
og næring
To etasjer

Åsvegen 16
Legesenter og
annen næring
To etasjer

Sentrumsparken

Fylkesvegen
Ekstern adkomstveg

Åsvegen 7
Skogn helsetun
En til to etasjer

Åsvegen 9A
Næring - Fokusbygget
En etasje

Åsvegn 9B
Boliger
Tre etasjer

Skogn stasjon
Meråkerbanen

Åsvegen 11
Boliger - leiligheter
To etasjer

"Meieritomta"
Boliger - leiligheter
To etasjer pluss loft

Åsvegen 13
"Handelslagstomta"
Boliger - leiligheter
Tre etasjer pluss loft
Næring i to etasjer

"Skogn blomster"
Næring
En etasje

Åsvegen 15
Bolig - enebolig
To etasjer pluss loft

Åsvegen 17A og 17B
Enebolig og ubebygd

Kart fra Levanger og Verdal Samkommune - Målestokk 1: 5000

Åsvegen 7 - Skogn helsetun
Tomten er på 8,2 daa og har en bebyggelse i en til to etasjer. Bygget inneholder legesenter, sykehjemsplasser og et bo-fellesskap.

Åsvegen 9A - Fokusbygget
Tomten er på 1,7 daa og er bebygget med et næringsbygg i en etasje.

Åsvegen 9B - Holmegården borettslag
Tomten er på 2,1 daa og er bebygget med boliger i form av leilighetsbygg i 3 etasjer.

Åsvegen 11
Tomten er på 1,3 daa og er bebygget med leiligheter i to etasjer pluss loft.

”Meieritomta”
Tomten er på 1,5 daa og er bebygget med leiligheter og næring. Næring er orientert ut mot fylkesveien og bebyggelsen består av to etasjer pluss loft.

Åsvegen 13 ”Handelslagstomta”
Tomten er på ca. 2,7 dekar. Den er bebygget med næringsbebyggelse kombinert med boligformål.

”Kvartalet” Åsvegen 15, 17A, 17B og Skogn blomster
Disse fire eiendommene utgjør tilsammen 4,2 daa og ligger i sørlig del av sentrum.

Åsvegen 8
Eiendommen er på 2,2 daa og er bebygget med et næringsbygg i en etasje.

Åsvegen 10
Eiendommen er på 6,0 daa og er bebygget med et forretningsbygg med daglivarekjeden Coop.

Åsvegen 12 og 14

Eiendommene er på 2,0 daa tilsammen og er bebygget med en toetasjers bebyggelse som inneholder bolig og næring.

Åsvegen 16 og 18

Eiendommene er på 2,6 daa tilsammen og er bebygget med en toetasjers bebyggelse som inneholder bolig og næring.

Program

Innenfor den valgte tomten skal det prosjekteres boliger med tilhørende funksjoner, som uteoppholdsarealer og annen infrastruktur.

Det kan legges tilrette for næring og/eller allmennyttige formål i deler av bebyggelsen.

Hoveddelen av bebyggelsen skal bestå av boliger.

Arbeidsmetode

*I hear and I forget
I see and I remember
I do and I understand*

Kung Fu Tse

Jeg tenker å dele arbeidet inn i ulike prosessfaser der hver fase har et mål. Målet vil være å ha fått gjort så mye arbeid i løpet av fasens tidsramme, at det skal føles riktig og nødvendig å gå videre til neste fase. Etter hver fase ønsker jeg å konferere med veileder. Det må presiseres at disse fasene ikke skal fungere som avsluttende bolker i arbeidet med oppgaven, men de skal være et rammeverk som vil hjelpe meg til å ta avgjørelser og drive arbeidet fremover.

Oppgaven vil starte med en grunnlagsfase hvor jeg samler informasjon, studerer data og forbildeprosjekter. Senere skal arbeidet gå over i en idèfase hvor alle muligheter holdes åpne. Dette går så over i en fase hvor hovedgrep og konsept skal velges. Her må viktige beslutninger tas for å muliggjøre videre fremdrift. De to siste fasene vil være detaljprosjekteringsfase og avsluttende arbeider med utarbeiding av presentasjonsmaterieill. I denne fasen skal dokumentasjon av prosess også ferdigstilles.

Denne oppdelingen av arbeidet i ulike faser er ikke statisk, slik jeg ser det. Det er naturlig at det innimellom skjer sprang tilbake til tidligere faser, dersom man oppdager forhold i prosjektet som trenger ny behandling.

I alle prosessfasene vil jeg dokumentere arbeidet i en dagbok hvor jeg dokumenterer og oppsummerer hva som er gjort. Dette vil hjelpe meg til å konkretisere ideer og tanker som kommer underveis i de ulike fasene. Jeg vil bruke denne dagboken som et verktøy for å kunne se meg litt tilbake, på samme tid som jeg går fremover. Noen tidligere ideer og tanker vil kanskje være verdt å hente frem igjen?

All ekstern informasjon som samles inn skal organiseres i et kartleggingshefte. Dette skal være med å gi et ryddig og nyttig bakgrunnsmateriale for beslutninger som må tas.

I arbeidet med prosjekteringen vil jeg fokusere på å benytte flere ulike verktøy, som for eksempel håndskisser for raskt å kunne teste ut ideer, lage røffe fysiske skissemodeller i ulike skalaer, lage digital 3D-modell som kan endres og bearbeides .

Fremdriftsplan

Uke	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
	Oppstart			Veiledning		Veiledning		Veiledning		Midtsemester gjennomgang		Påske		Veiledning		Endelig forarbeid leveres	Veiledning		Innlevering av Masteroppgave
	Grunnlagsfase Samle informasjon			Idéfase Skissering		Valg av hovedgrep/konsept				Justering etter Midtsemester			Detaljprosjektering		Avslutning av presentasjonsmateriell og dokumentasjon av prosess				

Innlevert materiale

Forventet innlevert materiale

Tegninger

- Oversiktskart
- Situasjonsplan 1:500
- Plantegninger 1:100
- Snitt 1:100
- Fasadetegninger 1:100
- Illustrasjoner og perspektivtegninger
- Prinsippskisser/diagrammer

Modeller

- Situasjonsmodell 1:500
- Presentasjonsmodell 1:200/1:100

Annet

- Rapport som beskriver prosjektet
- Prosesshefte
- Nedkopierte plansjer i A3-format
- Digital plansje på CD

Kilder

Nettsider:

- fremtidensbygder.no
- trefokus.no
- arkitektur.no
- newurbanism.org
- ntnu.edu/transark/wp1
- gamle.levanger.kommune.no
- t-a.no

Litteratur:

- Hftet om Fremtidens bygder, Utgitt av Norske arkitekters landsforbund, 2014

Kart:

- levanger.kommune.no
- google.no/maps